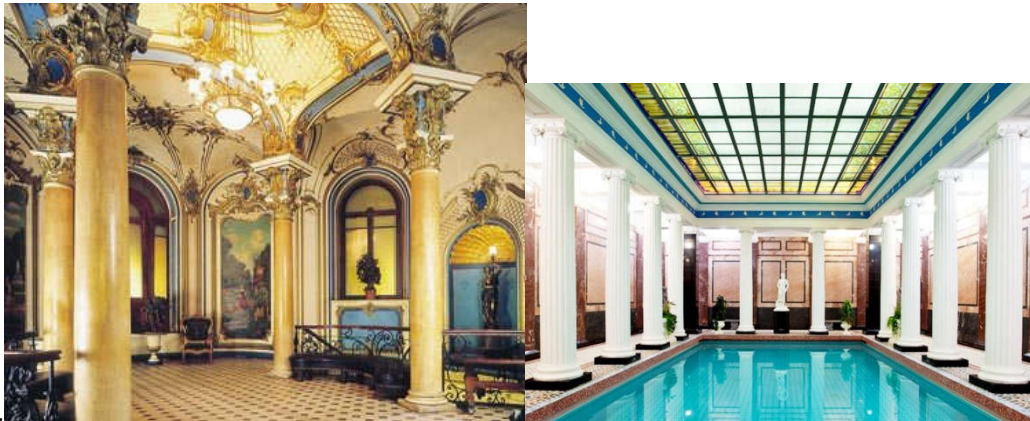

LINNAD

1. Riik, mille pealinnaks see linn oli, tähistas 10. aprilli oma sünnipäevana. Saksa sõjaaegsetel kaartidel kannab see pealinn Agram-i nime. Formaalset oli ta siis kuningriigi pealinn, aga kuningas kodanikunimega Aimone ise kunagi ei külastanud oma riiki, eelistades turvakaalutlustel naaberriikides elada. Sõja alguses 200000 elanikuga pealinnast sai mõne aastaga põgeniketulva tõttu juba 440000 elanikuga linn. Tänapäevaks on seal pealinnas aga juba 800000 elanikku. Kaasajal tähistatakse riigi iseseisvuspäeva 8. oktoobril. Mis linn?

2. Millise nimeka ajaloolise asutusega Moskvas on tegu? Luksusliku segastiilis interjööri inspiratsiooniks on olnud nii antiikkunst kui Alhambra ja muudki ajastud. Asutatud aastal 1808 ja toimib tänaseni. Garderoobist leiab 2 autahvli, kus on ära toodud kõik vene- ja välismaised kuulsused, kes antud asutust külastanud on.
3. Lisaks kõigele muule kavandasid natsid Euroopa igavesse kultuuripealinna Linzi ka suurejoonelise astronoomilise observatooriumi ehitamist. Esimene korrus pidi olema pühendatud Ptolemaiosele, teine Kopernikusele ja kolmas vähetuntud Hörbigerile. Nimelt oli natsidel oma lemmik kosmoloogiline teooria (peamine esindaja just Hörbiger), mis põhimõtteliselt seletas ära kogu maailma tekke. Teooria ja koolkond on muidugi üsna mahukas ja see elas mõningal määral isegi II maailmasõja üle. Siiski võib lühidalt teooria kokku võtta nii: kõik, mis me universumis näeme, on tekkinud .... Mis sõna tuleks panna punktiiri asemele?
4. Saksamaa, Prantsusmaa, Prantsusmaa, Belgia, Luksemburg ja Itaalia sõlmisid 1951 aastal EL eelkäija Euroopa Sõe ja Terasekoondise asutamislepingu. 1957 loodi Euroopa Majandusühendus ja EurAtom. Tekkis diskusioon, kus asub selle organisatsiooni peakorter. 1958 erakorralisel tippkohtumisel otsustati, et peakorter viiakse Brüsselisse. Mis põhjusel just sedasi otsustati?
5. Teatavasti on enamus Tartut omal ajal ümbritsenud bastionidest kadunud ajaloo hämarustesse. Nende asendist annab aimu Vallikraavi tänava kontuur. Väidetavalt on aga üks neist bastionidest täielikult säilinud ning asub Tartu botaanikaaias, andes sellele "varieeruva reljeefi" ning võimaldab "luua erinevaid vaateid, kasvualasid ja teeradu" nagu teatab botaanikaaeda paigaldatud tahvel. Bastion sai nime Karl XII õe järgi, kes elas aastatel 1688-1741 ning valitses Rootsit 5. detsembrist 1718 kuni 29. veebruarini 1720, loobudes troonist oma abikaasa, Frederick I, kasuks. Mis nime kandis nimetatud bastionile nime andnud daam?

„LÖUSTAD“

6.

Kes (eluaastad 1887-1969) on see võluva naeratusega isik pildil?

7.

Esimesel pildil olev Margarita Carmen Cansino (1918-1987) saavutas tõelise tuntuse hoopis sellise, teisel pildil oleva näo, ja uue nimega. 1999 aastal Ameerika Filmiinstituudi poolt koostatud sajandi 50 legendaarse filminäitleja edetabelis kuulus talle naisnäitlejate hulgas 19. koht. Kellega tegu?

8.

Pildil olev mees (1890-1977) kuulub Ameerika tummfilmiajastu suurte koomikute ridadesse. Lisaks filmilinale oli edukas ka teatrilaval, raadios, televisioonis ja isegi kirjanikuna. Kui Charles Chaplin 1972. aastal sõitis USAsse vastu võtma talle määratud au-Oscarit, kohtus ta ka oma vana „võitluskaaslasega“ ja lausus talle muuseas: „Sina oled järgmine.“ Prohvetlikud sõnad-1974 pälvis pildilolija tõepoolest samuti au-Oscari. Kuna samanimelisi näitlejaid on mitu, siis sedakorda 2p teenimiseks peab lisama ka eesnime. Vaid perekonnanimi - 1p.

9.

Pildil olevat medalit annab välja Londoni Linné Ühing. Medalil on kujutatud Charles Darwinit ning küsitavat (elas aastatel 1823-1913 ning oli esimene omanimelise medali saaja), kuna mõlemal on tohutud teened evolutsioonilise bioloogia ees, sest mõlemat võib pidada loodusliku valiku põhimõtte sisuliselt samaaegseks avastajaks. Kes on see habemega härrasmees Darwini vastasküljel?

10. See koeratõug on maailma mitteametlikus koledaimate koeratõugude nimekirjas 2. kohal. Seda tõugu tuntakse ka Xoloitzcuintli nime all, kuid pigem ..... karvutu koerana. Koera päritolu ulatub tagasi kaugesse ajalukku. Varem toitusid põliskasukad eriliste usuliste tseremooniade käigus selle koera lihast. Xoloitzcuintle koera peeti jumal Xolotl esindajaks. Mis tuleks kirjutada punktiiri asemele?

Koera ülesandeks peeti hingede juhtimist nende igavesse rahupaika.

VIDINAD

11. 1920ndatel kuulus moodsa daami aksessuaaride hulka ka asjake nimega munstükk. Edevamad neist olid valmistatud elevantiluust, merevaigust või väärispuidust ja kuni 30 cm pikad. Millega tegu?
12. Inkade sõlmnõör *kipu* oli andmekandja, millele sõlmede abil märgiti numbrilisi väärtusi ja muudki teavet. Nõöre oli eri värvi, vastavalt „kirja“ pandavale teabele. Mida loetleti rohelise nõöri abil (rohelisti *kipusid* on leitud palju harvem, kui teisi värvusi).?
13. Esmakordselt kirjeldati seda Konrad Kyeseri raamatus „Bellifortis“, mis käsitles kaasaegset militaartehnoloogiat (laias mõistes). Raamat ilmus 1405. Selles on tekst "Est florentinarum hoc brabile dominarum ferreum et durum ab antea sic reseratum.". Tegemist on pigem keskaegse legendiga, kuid 1889 leiti Linzis noore naise haud, milles oli muuhulgas ka küsitav ese, naine oli maetud 16. sajandil. Kuigi pea iga suurem muuseum Euroopas omab nüüdseks eksemplare, mis kuulusid tuntud kroonitud peadele, ei ole muuhulgas nende autentsuse kahtluse tõttu need üldjuhul eksponeeritud. Mis esemest on jutt?

14.

See ei ole maandunud UFO, aga teatud mõttes ebamaine siiski - maailma suurim ja Euroopa esimene veealune restoran, mis avati 2019 märtsis. Küsime mis riigis ja mis linnas see ilmaime asub? Riik 1p, linn 2p

15. See vanaaegne tööriist kannab nime räsaja ja seda kasutatakse teise tööriista valmistamisel ja parandamisel. Mis tööriista?

KÕHUTÄIDE

16. Babaa ei ole mitte lastesõim, vaid teatud pontšikuliik Itaaliast. Millise alkohoolse joogi sees tuleb hõrgutist leotada, et see võiks kanda nime babaa? Muide, Kariibidel tuntakse selle joogi üht vormi Bumbu – na.
17. Põltsamaa omaaegne populaarne ekstrakt „Kosmos”, mis mõeldud oli kosmosetööstuse tarbeks, kuid väidetavalt see kunagi kosmosesse ei jõudnudki. See-eest sai meil tavatarbijate hulgas populaarseks. Koostisosad: 2 mahla ja 2 maitseainet. Nimetame neist suhkru ja punasesõstra mahla ja teil tuleb õigesti vastamiseks nimetada 2 ülejäänut!
18. Meie tunneme 1959. aastal Lääne-Saksamaal tootma hakatud Fanta Klare Zitrone nimelist jooki teise nime all. Lõuna-Ameerikas kannab see nime Chinotto. Mis jook?
19. Maailma vanim tegutsev restoran on aastast 803. Nimelt inglise õpetlane Alcuin märgib seda, kui tegutsevat, samaaegselt Karl Suure ja kohaliku piiskopi Arno eluajal. Piiskopiloss on kohalik suurim vaatamisväärsus siiani. Küsime aga, millise muusiku igapäevased kontserdid seal toimuvad, see on siiani restorani tuntuks teinud?
20. 2011 sai Kalevi „Maiuspala“ kommikarp endale uue väikese kaanetüdruku, kuna esialgse foto kvaliteet oli pikaajalisest kasutamisest ja üha uuesti ning uuesti trükkimisest juba tugevasti kannatada saanud. Ainukese väljapääsuna tundus variant otsida uus, võimalikult sarnane blond modell ning lavastada kogu stseen tibusdega uuesti. Selleks kuulutas Kalev välja fotokonkursi, kuhu laekus 1276 pilti. Võitja kannab eesnime, mis tuleneb kreeka naisenimest, mis tõlkes tähendab ‚tarkus‘ (õigemini selle hellitav vorm, levinud eriti Venemaal ja Norras). Mis nimi?

KODUTANUMALT KAUGEMALE

21. Sama nime kannavad küla, mille territooriumile tekkis Kiviõli linn, Lõuna-Uhtju saar (paralleelnimi), piirkond ja endine vald Lätis (kui lisada „s“ lõppu), asula Rootsis (endine hõbedakaevanduse linn) ja 21. jaanuaril 2019 surnud Argentiina jalgpallur. Mis nimi?
22. „Nad näitasid ja näitavad, nagu oleks Jüri Rumm peale seda, kui ta istus oma teenitud aastad Pihkva vanglas, hakanud mõisa tække varastama kui mitte just marksistina, siis vähemalt narodnikuna. Ajalooline Tõde ütleb teile muud. Jüri Rumm puutus Pihkva vanglas kokku parimate Baltimaade, Valgevene, Pihkva, Baškiiri, mustlaste ja kalmõki hobusevarastega, vahetas nendega kogemusi, omandas nende eesrindlikud meetodid, juurutas need praktikasse ja hakkas hobuseid varastama veel paremini kui enne.“
Millise eesti kirjaniku sulest on pärit see lustakavõitu nägemus meie oma „Robin Hoodi“ tegevuse kohta?
23. Lisaks Keresele võiks Narvas olla kuju teisel temaga samal aastal samas linnas sündinud maletajale, kelle tase küündis 1950. aastal rahvusvahelise meistri nimetuseni. Ta suutis Kerest korduvalt võita. Lisaks malele õppis Heidelbergis keemiat ja töötas USA-s Bell kompaniis sellel erialal. Tulnud ka Suur-Saksamaa meistriks (1942). Kes oli see maletaja?
24. Pärit oli ta poola-eesti segaperest. Isa Artur oli Eesti sõjaministri käsundusohvitser. 1929. aastal abiellus küsitav füüsik Kuno Foelschiga.
Tütar (Melissa F Wells), kes sündis Eestis 1932, oli 1998-2001 USA suursaadikuks Eestis
Kes?
25. 1969. aastal asutas üks eesti kirjanik, kes teenis leiba USA ajakirja "*Books Abroad*" toimetajana, kirjandusauhinna Neustadt International Prize for Literature, millest kujunes välja esimene suurekaliibriline rahvusvaheline kirjandusauhind USA-s. Saajateks võivad olla nii kirjanikud, poeedid kui ka dramaturgid ning auhind antakse välja kogu senise loomingu, mitte ühe teose põhjal. Aastatega on auhind kõvasti prestiiži kogunud ja seda võrreldakse koguni Nobeli kirjanduspreemiaga ning seda ongi nimetatud Ameerika Nobeliks. Muide, paljud selle auhinna pälvinud on tõepoolest hiljem ka Nobeli kirjanduspreemia kätte saanud, sest laureaatide hulka kuuluvad Gabriel García Márquez, Czesław Miłosz, Octavio Paz ja Tomas Tranströmer. Soliidne on ka finalistide nimekiri, sest seegi meenutab kirjanduslikku panteoni ja sisaldab autoreid alates Graham Greene'ist kuni Bob Dylan ja Doris Lessinguni. Kes oli see kirjanik?

ULME

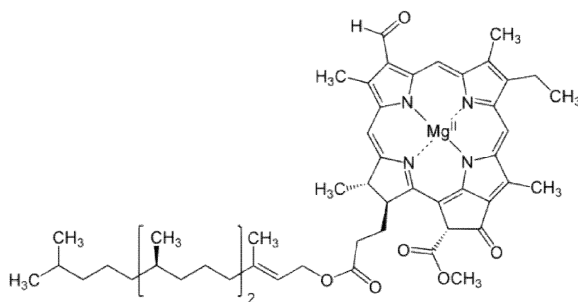
26. Mis nime kannab maavara, mille maardlate pärast algab James Cameroni filmis *Avatar* suurt sõda Maa kolonistide ja põlisrahva na'vide vahel? Tehnikateadlaste seas kasutatakse seda sõna alates 1950-test tähistamaks ideaalselt sobivat materjali, mida pole aga veel leiutatud või mis on äärmiselt raskesti kättesaadav.
27. Ulmemaailmas ei ole hetkel (ja tõenäoliselt pole ka mitte kunagi varem olnud) vihatumaid persoone kui David Benioff ja D. B. Weiss. Millega on nad miljonite ulmefännide vaenu pälvinud?
28. See arvutimäng tuli turule kahe aasta eest ja sai hoobilt ülipopulaarseks. Praeguseks on kasutajaid üle veerand miljardi. Selle mängu MM-võistlusele üritasid kvalifitseeruda ligemale 40 miljonit mängijat 30 erinevast riigist ning võistluste finaali jälgis YouTube vahendusel peaaegu üheksa miljonit inimest. Mängus visatakse 100 mängijat üksikule saarele, kus nad peavad leidma relvi, ehitama tugipunkte ja kõrvaldama teised võistlejad. Võitjaks on viimane ellujääja. Erinevalt teistest sarnastest mängudest on mäng üpris stiliseeritud ja selles puudub sisuliselt igasugune graafiline vägivald. Mäng tõmbab noori hoopis popkultuurile rõhumisega (näiteks erinevat tantsud) ja oma tugeva sotsiaalmeedia elemendiga. Mäng on tasuta, kuid selle arendaja EpicGames teenib üüratuid rahasummasid tasuliste mängusiseste kostüümide ja muude aksessuaaride müügi, mistõttu on firmal kaelas lõputu hulk süüdistusi lastelt raha väljapetmises ja neis mängusõltuvuse tekitamises. Mis mäng?
29. F. R.Fählmann kirjutas omal ajal: "Kalevid oli Vanaisa loonud, et nende nõu ja kangust tarvitada. Kõige vanem neist oli Vanemuine, teine Ilmarine, kolmas Lämmeküne". Teised kalevid olid vähem tähtsad. Me küsime aga kohta, kus elasid kalevid? Mõningatel andmetel on tegemist Soome varasema nimega. Sama nime kannab *Mittetulundusühing Paldiski linna eluterve keskkonna edendamise selts*.
30. See ulmefilmisari on üks kõigi aegade edukamaid, mille 6 filmi (2007-2018) on kokku sisse toonud pea 5 miljardit \$. Mis sari? Filmid (A=sarja nimetus):
1. A
  2. A: Langenute kättemaks
  3. A: Kuu varjukülg
  4. A: Väljasuremine
  5. A: Viimane rüütel
  6. Kimalane

31. 1906 asutatud rahvuspark USA Colorado osariigis, 1978 kanti UNESCO kultuuriväärtuste maailmapärandi nimekirja. Park rajati kunagiste anasazi-indiaanlaste säilinud asulapaikade ja sealsete varemete kaitseks. Asulad paiknesid u 2600 m kõrgusel igihaljaste okaspuudega kaetud platoodel ja nõlvadel, sellest ka kohanimi, mis eesti keelde tõlgituna tähendab Roheline Laud. Nimetage rahvuspark!

32. Dinosauruseliike on senimaani avastatud ca 2000 ning muid elukaid sõnalõpuga „saurus“ on veel enam-vähem teist samapalju. Sõnaosa „saurus“ on algselt pärit kreeka keelest ($\sigma\alpha\upsilon\rho\varsigma$, *saûros*; *sisalik*) ja on meessoost sõna. Kümme-kond hiidsisalikku kannavad aga mitte harilikku „mees-sauruse“ nimetust, vaid on suure erandina aga pärvinud sõna „saurus“ naisvormilõpu, tuntumad neist oleks ehk maia-... ja leaellyna-..... Mis lõpp?
33. Šveitslane George de Mestral tuli 1941.aastal oma koeraga Alpidest jahikäigult ja sai sellest inspiratsiooni millegi tänapäeval väga levinu leiutamiseks, kui kodus vaatles, mida ta oli kaasa toonud. Sai patendi 1955. Mille ta leiutas?
34. 2007 tuli Kuressaare haigla vana seifi tagant välja kummaline ampullidega matt. Vanade töötajate jutust selgus, et tegemist on möödunud sajandi keskpaigast pärit vargavastase seadmega, mis pandi seifi ees oleva vaiba alla, ning kui keegi sellele astus, ampullid purunesid. Me küsime: mis oli ampullide sees? Vastav aine tagas, et kuhu iganes ka varas hiljem ei läinud, oli ta kergesti jälitav tollaegsete peamiste jälitusvahenditega. Vihjeks – tegu on puhtakujulise ökotootega.

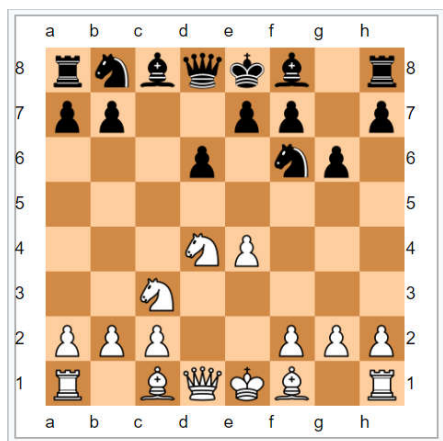

35. Sellise struktuuriga ainel on suuri raskusi 495-570 nanomeetrise lainepikkusega valguse absorbeerimisel. Mis aine?

PEAAAEKU SPORT

36. Enamik Vormel-1 maailmameistreid on pärit riikidest, kus toimuvad või toimusid MM etapid. On vaid 2 erandit. Millised teineteisest väga kaugel asuvad riigid?
37. 1994 Lillehammeri olümpial diskvalifitseeriti Andrus Paul. Helen Novikov sai 19. koha ja 4 aastat hiljem Naganos 20. koha. Need Eesti vaprad olümpialased on ühe treeneri kasvandikud, kelle poeg on tuntud sportlane. Mis on isa ja poja ühine perekonnanimi?
38. Kumb on maailmas rohkem tuntud, kas 1968–1972 kirimale maailmameister ja maailma esimese eduka malearvuti Hitech üks loojaid Hans Berliner või tema (nüüdseks manalasse vajunud) klassivend Berliini 164. Rahvakoolist, hilisem poliitik, on hinnangute küsimus.
Meie igatahes küsime, kes oli see spordivihkajast klassivennast poliitik (eluaastad 1929-2006)?
39. Selle tantsu, muusikat ja akrobaatikat kombineeriva Lõuna Ameerika võitluskunstistiili lõi 16. sajandi alguses aafriklastest orjad. Võitluskunsti iseloomustavad sujuvad, kuid keerukad liikumised ja akrobaatilised manöövrid, nagu hüpped, tirelid ja kätelseisud. Alates 26. novembrist 2014 on see võitluskunstistiil kantud ka UNESCO kaitsealuste kultuurimälestiste nimekirja.
40. Diagrammil on Sitsiilia kaitse üks variantidest. Seda oli mängitud juba mõnda aega, kui 1901 märkas vene maletaja Duz-Hotimirski, et musta kuningatiiva etturite asetus meenutab ühe põhjataeva tähtkuju tähtede iseloomulikku kuju. Selle tähtkuju peatäht Thuban on oluline selle poolest, et Egiptuse püramiidide põhjakülg oli suunatud nii, et see täht oli näha sissekäigu rajalt. Vastuseks piisab kui nimetate Sitsiilia kaitse variandi või tähtkuju (mis on eestikeelne vaste) nime.

VASTUSED:

1. Zagreb
2. Sandunovski saun
3. Jää(st)
4. Belgia on tähestiku järjekorras esimene maa. Pealinn pidi kompromissina ringlema, kuid seda protsessi ei ole kunagi rakendatud ja jäigi siiani Brüssel
5. Ulrica Eleonora (noorem)
6. Boris Karloff, kodanikunimega William Henry Pratt
7. Rita Hayworth
8. Groucho Marx
9. Alfred RusselWallace
10. Mehhiko
11. Sigaretipits
12. Vangistatud või tapetud vaenlasi
13. Voorusevöö
14. Lindesnes, Norra
15. Saag (saehammaste murdmiseks)
16. (Napoli) rumm
17. Jõhvikamahl ja sidrunihape
18. Sprite
19. Mozart (restoran asub Salzburgis)
20. Sonja. Kõik kes vastavad Sofia saavad 1p
21. Sala
22. Juhan Smuul
23. Paul Schmidt
24. Miliza Korjus
25. Ivar Ivask
26. Unobtainum
27. Kirjutasid „Troonide mängu“ seriaali viimase hooaja stsenaariumi.
28. Fortnite: BattleRoyale
29. Kaljuvald (ka Kaljuve)
30. Transformerid
31. Mesa Verde
32. Saura
33. Velcro e takjapael
34. Emase koera ninaeritis. Tagas jälituskoerte edu veel nädalateks
35. Klorofüll
36. Uus-Meremaa (DennyHalme 1967) ja muidugi Soome (Rosberg, Häkkinen, Räikonen)
37. Kirt (Andrus, Magnus)
38. Lennart Meri
39. Capoeira
40. Draakoni/ Lohe